

SADRŽAJ

1. INFORMACIONO-KOMUNIKACIONE TEHNOLOGIJE U SAVREMENOM DRUŠTVU.....	11
1.1 INFORMACIONE TEHNOLOGIJE U SVAKODNEVNOM OKRUŽENJU ..	11
1.2 RAZVOJ INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA.....	12
1.3 DRUŠTVENI ASPEKTI INFORMACIONO-KOMUNIKACIONIH TEHNOLOGIJA	18
1.4 UTICAJ RAČUNARA NA ZDRAVLJE I OKOLINU	20
1.5 INTELEKTUALNA SVOJINA.....	22
1.6 GLOBALNA MREŽA (INTERNET).....	23
1.7 INTERNET PROVAJDERI I TEHNOLOGIJE PRISTUPA INTERNETU	24
1.8 ADSL.....	26
1.9 KABLOVSKI INTERNET	27
1.10 BEŽIČNI INTERNET	28
1.11 SERVISI INTERNETA	29
1.11.1 WWW – WORLD WIDE WEB	29
1.11.2 ELEKTRONSKA POŠTA.....	30
1.11.3 BLOGOVI I FORUMI.....	34
1.11.4 DRUŠTVENE MREŽE	36
1.11.5 UČENJE NA DALJINU	37
1.11.6 ELEKTRONSKE MAPE.....	39
1.11.7 ELEKTRONSKA TRGOVINA I BANKARSTVO	41
1.11.8 AUDIO I VIZUELNA KOMUNIKACIJA.....	42
1.11.9 LEPO PONAŠANJE, PRAVO I ETIKA NA INTERNETU	44
1.11.10 PRIVATNOST I BEZBEDNOST NA INTERNETU	46
2. RAČUNARSTVO.....	49
2.1 DIGITALNI RAČUNARI I DIGITALNI ZAPIS PODATAKA	49
2.2 PREDSTAVLJANJE TEKSTA U RAČUNARU	50
2.3 RASTERSKE I VEKTORSKE SLIKE	51
2.4 PREDSTAVLJANJE ZVUKA U RAČUNARU	52
2.5 NAČINI PRIKAZIVANJA I PREDSTAVLJANJA PODATAKA I DIGITALNOG ZAPISA	54
2.6 PREDSTAVLJANJE INFORMACIJA U DIGITALNIM UREĐAJIMA	56
2.7 JEDINICE ZA MERENJE KOLIČINE INFORMACIJA	58
2.8 HARDVERSKE I SOFTVERSKE KOMPONENTE RAČUNARSKIH SISTEMA	59
2.9 HARDVERSKE KOMPONENTE RAČUNARSKIH SISTEMA.....	59
2.10 CENTRALNI PROCESOR	60
2.11 UNUTRAŠNJA MEMORIJA.....	61
2.12 SPOLJNA MEMORIJA.....	61
2.13 GRAFIČKA KARTICA	65
2.14 MONITOR.....	66
2.15 MATIČNA PLOČA.....	66
2.16 MODEM.....	67
2.17 MREŽNA KARTICA	67
2.18 ZVUČNA KARTA I ZVUČNICI.....	68
2.19 ŠTAMPAČ.....	68
2.20 SKENER.....	70

2.21	TASTATURA I MIŠ	70
2.22	PORTOVI	70
2.23	KUĆIŠTE	71
2.24	IZVOR NEPREKIDNOG NAPAJANJA – UPS	72
2.25	MAGISTRALE	72
2.26	UTICAJ KOMPONENTI NA PERFORMANSE RAČUNARA	74
2.27	SOFTVERSKE KOMPONENTE RAČUNARSKIH SISTEMA	77
2.28	OPERATIVNI SISTEM	81

3.	ORGANIZACIJA PODATAKA I PRILAGODAVANJE RADNOG OKRUŽENJA	87
3.1	ELEMENTI GRAFIČKO-KORISNIČKOG INTERFEJSA I INTERAKCIJA SA NJIMA	87
3.1.1	RADNA POVRŠINA (DESKTOP).....	87
3.1.2	PROZORI U OPERATIVNOM SISTEMU.....	91
3.1.3	ELEMENTI PROZORA.....	93
3.1.4	OSNOVNI POSTUPCI S PROZORIMA	94
3.2	START MENI.....	95
3.3	TASKBAR.....	96
3.4	SISTEMSKA OBLAST (SYSTEM TRAY).....	97
3.5	AKCIJE MIŠEM.....	98
3.6	PREČICE NA TASTATURI	98
3.7	PODEŠAVANJA OPERATIVNOG SISTEMA.....	100
3.7.1	PODEŠAVANJE DATUMA I VREMENA	100
3.7.2	PODEŠAVANJE JAČINE ZVUKA.....	103
3.7.3	PODEŠAVANJE PISMA TASTATURE.....	103
3.8	REGIONALNA PODEŠAVANJA.....	104
3.9	PODEŠAVANJE TASTATURE I JEZIKA	106
3.10	KORIŠĆENJE I PODEŠAVANJE KORISNIČKIH NALOGA.....	106
3.11	INSTALIRANJE I UKLANJANJE PROGRAMA.....	108
3.12	RAD SA DOKUMENTIMA I SISTEMOM DATOTEKA	111
3.13	OSNOVNE OPERACIJE SA PODACIMA	111
3.14	SREDSTVA I METODE ZAŠTITE RAČUNARA I INFORMACIJA.....	114
4.	KREIRANJE I UREĐIVANJE DIGITALNIH DOKUMENATA	119
4.1	MICROSOFT WORD	119
4.1.1	KARTICA: DATOTEKA (FILE).....	123
4.1.2	KARTICA: POČETNA (HOME).....	124
4.1.3	KARTICA: UMETANJE (INSERT).....	126
4.1.4	KARTICA: IZGLED STRANICE (LAYOUT).....	128
4.1.5	KARTICA: POŠTA (MAILINGS).....	128
4.1.6	KARTICA: PRIKAZ (REVIEW).....	129
4.1.7	KARTICA: POGLED (VIEW).....	130
4.2	SLAJD-PREZENTACIJE	131
4.2.1	KARTICA: DATOTEKA (FILE).....	136
4.2.2	KARTICA: POČETNA (NOME).....	138
4.2.3	KARTICA: UMETANJE (INSERT).....	140
4.2.4	KARTICA: DIZAJN (DESIGN)	142
4.2.5	KARTICA: PRELAZI (TRANSITIONS)	142
4.2.6	KARTICA: ANIMACIJE (ANIMATIONS)	143

4.2.7	KARTICA: POKRETANJE PREZENTACIJE (SLIDE SHOW).....	143
4.2.8	KARTICA: PRIKAZ (REVIEW)	144
4.2.9	KARTICA: PREGLED (VIEW).....	144
5.	PROGRAMIRANJE.....	147
5.1	POJAM ALGORITMA, STRUKTURA ALGORITMA I NAČINI OPISIVANJA ALGORITAMA.....	147
5.1.1	POJAM ALGORITMA	148
5.1.2	STRUKTURA ALGORITMA.....	150
5.1.3	NAČINI OPISIVANJA ALGORITAMA.....	152
5.2	UVOD U ALGORITME I PROGRAMIRANJE.....	156
5.2.1	OPIS ALGORITAMA POMOĆU DIJAGRAMA.....	156
5.2.2	POSTUPAK IZRADE ALGORITMA	157
5.2.3	ANALIZA ALGORITMA.....	158
5.3	PROGRAMIRANJE I PROGRAMSKI JEZICI.....	164
5.4	ARITMETIČKA IZRAČUNAVANJA	172
5.5	PROMENLJIVE	175
5.6	OSNOVNE UGRAĐENE FUNKCIJE.....	177
5.6.1	RAD SA FUNKCIJAMA IZ MODULA MATH	179
5.7	GRANANJE	184
5.8	PONAVLJANJE.....	189
5.9	DEFINISANJE FUNKCIJA	193
5.10	KOLEKCIJE.....	195
5.10.1	NISKE (ENG. STRINGS).....	195
5.10.2	LISTE (ENGL. LISTS).....	198
5.10.3	REČNICI (ENGL. DICTIONARIES)	200
5.10.4	TORKE (ENGL. TUPLES)	201
5.11	2D CRTANJE POMOĆU GRAFIČKIH PRIMITIVA	203
5.11.1	FUNKCIONALNOST GRAFIČKE BIBLIOTEKE.....	203
5.11.2	CRTANJE OSNOVNIH OBLIKA	205
5.12	UČITAVANJE I PRIKAZ SLIKE IZ DATOTEKE.....	207
5.12.1	CRTANJE PRAVILNIH OBLIKA SA PONAVLJAJUĆIM ELEMENTIMA	208
5.13	ANIMACIJA I INTERAKTIVNA 2D GRAFIKA	210
5.13.1	PROGRAMIRANJE ANIMACIJA	210
5.14	KONCEPT DOGAĐAJA I OBRADA DOGAĐAJA.....	213
5.14.1	DOGAĐAJI TASTATURE.....	213
5.14.2	DOGAĐAJI MIŠA	215
6.	RELACIONE BAZE PODATAKA	227
6.1	BEZBJEDNOST I AUTENTIFIKACIJA.....	228
6.2	BEZBJEDNOST SQL SERVERA	228
6.2.1	PLATFORMA I MREŽA (ENGL. PLATFORM AND NEWTORK)	228
6.2.2	PRINCIPALI (AUTENTIFIKACIJA) I BEZBEDNOSNI OBJEKTI BAZE.....	229
6.2.3	BEZBJEDNOST APLIKACIJA	230
6.3	AUTENTIFIKACIJA U MS SQL SERVERU	230
6.3.1	IZBOR AUTENTIFIKACIJE.....	230

6.3.2	TIPOVI LOGOVANJA (PRINCIPALI KOJIMA JE DOZVOLJENO LOGOVANJE)	231
6.3.3	WINDOWS AUTENTIFIKACIJA (ENGL. WINDOWS AUTHENTICATION).....	231
6.3.4	HIBRIDNI TIP AUTENTIFIKACIJE (ENGL. MIXED MODE AUTHENTICATION).....	235
6.4	ULOGE SERVERA I BAZE SQL-A (ENGL. SERVER AND DATABASE ROLES IN SQL).....	236
6.4.1	FIKSNE SERVERSKE ROLE (ENGL. FIXED SERVER ROLES).....	237
6.4.2	FIKSNE ULOGE BAZE (ENGL. FIXED-DATABASE ROLES).....	238
6.5	INTEGRITET PODATAKA	240
6.5.1	INTEGRITET DOMENA.....	241
6.5.2	INTEGRITET PROMJENA STANJA	242
6.5.3	INTEGRITET ENTITETA.....	242
6.5.4	REFERENCIJALNI INTEGRITET	242
6.5.5	INTEGRITET BAZE PODATAKA	243
6.5.6	INTEGRITET TRANSAKCIJA	243
6.6	IZRADA BAZE, TABELA I OPERACIJE NAD NJIMA	244
6.6.1	IZRADA BAZE.....	246
6.7	TABELE: IZRADA, UNOŠENJE PODATAKA, MENJANJE STRUKTURE I BRISANJE	250
6.7.1	IZRADA TABELE KROZ SSMS	250
6.7.2	IZRADA TABELE POMOĆU SQL UPITA.....	251
6.8	OSNOVNE NAREDBE U SQL SERVERU	252
6.8.1	INSERT	252
6.8.2	NAREDBA UPDATE	254
6.8.3	NAREDBA ALTER TABLE	255
6.8.4	SELECT.....	258
6.8.5	KOMANDA SELECT BEZ ODREDBE FROM	258
6.8.6	COUNT.....	259
6.8.7	WHERE	261
6.8.8	OPERATOR AND.....	262
6.8.9	OPERATOR OR.....	262
6.8.10	OPERATOR BETWEEN	263
6.8.11	NEGACIJA OPERATORA BETWEEN (NOT BETWEEN)	264
6.8.12	ODREDBA ORDER BY	265
6.8.13	ASC I DESC	267
6.8.14	NAREDBA DELETE I BRISANJE TABELE (DROP).....	268
6.9	SPAJANJE TABELA (ENGL. <i>JOIN</i>)	272
6.9.1	OPERACIJA INNER JOIN	274
6.9.2	UPOTREBA WHERE UMJESTO JOIN (INNER JOIN)	275
6.9.3	SPAJANJE VIŠE OD DVIJE TABELE U JEDNOM UPITU	276
6.9.4	LJEVI SPOLJNI SPOJ (ENGL. LEFT OUTER JOIN).....	277
6.9.5	DESNI SPOLJNI SPOJ (ENGL. RIGHT OUTER JOIN)	278
6.10	USKLADIŠTENE PROCEDURE (ENGL. STORED PROCEDURES)	279
6.10.1	PREDNOSTI KORIŠĆENJA PROCEDURA	279
6.10.2	TIPOVI PROCEDURA	280
6.10.3	KREIRANJE PROCEDURA.....	280